

KORT OM...

Polska Ekofonden

Den polska Ekofonden byter Polens skulder mot investeringar i miljö. Sverige är med i programmet och svenska företag kan utnyttja fonden för att komma in på den polska marknaden. Det svenska biståndet ger dubbelt i återflöde, samtidigt som Polens miljö förbättras. Nu kan turisterna återigen bada längs Östersjöns stränder.

När Polen 1989 påbörjade omvandlingen till marknadsekonomi och demokrati, var landet ett av de mest förorenade i Europa. Kortsiktiga ekonomiska intressen hade skapat miljöproblem som hade blivit så akuta att de bidrog till missnöjet med regimen och systemet. Ett av problemen var den undermåliga reningen av avloppsvatten. Orenat avlopp släpptes ut i floderna som i sin tur mynnade ut i Östersjön. I badorterna längs kusten rådde badförbud och de långa sandstränderna låg öde.

Ett annat mycket allvarligt problem var luftföroreningarna från de stora industrierna och från eldningsmedel. Luftföroreningarna hade gått så långt att de innebar en påtaglig hälsofara, särskilt i den s.k. Dödens triangel.

För att klara ekonomin hade den polska regeringen tagit stora lån i utlandet. Återbetalningarna missköttes och när det kommunistiska systemet kollapsade stod Polen med en utlandsskuld på över 32 miljarder dollar.

Långivarna i den s.k. Parisklubben, kom överens med Polen om att reducera skulden med hälften under förut-

sättning att resten återbetalades senast 2010. Ytterligare 10 procent av lånesumman fick omvandlas till lokal valuta och användas till satsningar på att förbättra miljön – skuld byttes mot miljö.

På initiativ av professor Maciej Nowicki, landets ledande miljöexpert, bildades Ekofonden för att administrera programmet.

Idag deltar sex länder i programmet: USA, Schweiz, Italien, Frankrike, Norge och Sverige. Sverige gick med 1997, då regeringen beslöt att skriva av 50 miljoner kronor av Polens skuld under tre år. År 2000 beslöt regeringen att avskriva lika mycket under ytterligare tre år. Något beslut om fortsättning har ännu inte fattats. Pengarna kommer från den s.k. Östersjömiljarden, en satsning av svenska regeringen på att gynna handel och industri i Östersjöregionen. Sveriges medverkan handläggs av Sida.

Totalt omsätter Ekofonden 450 miljoner kronor per år, huvudsakligen i stora projekt. Prioriterade mål är:

- Begränsa utsläpp av växthusgaser;
- Minska luftföroreningarna;
- Minska förgiftningen av Östersjön;

- Bevara Polens biologiska mångfald.
- Det är ingen tvekan om att Ekofonden har haft stor betydelse, säger ministern för ekonomiska frågor vid ambassaden i Warszawa, Hans Andersson, som är svensk representant i fondens styrelse. Den har bidragit till ett stort antal reningsverk och till att miljön har kunnat återställas. Gdanskbukten, som tidigare ansågs som helt död, har fått både fisken och turisterna tillbaka.

De polska kommunerna är fattiga men det är på dem som de starka miljökraven, inte minst från EU, ställs. Ekofondens gävmiddel blir ofta avgörande för att de ska klara av en investering i t.ex. ett avloppsreningsverk eller en övergång från brunkoleldat värmeverk till en mer miljövänlig energikälla. Ekofonden fungerar i ett växelspel med de polska kommunerna, leverantörer (d.v.s. företag från de länder som ingår i Ekofonden) och kommersiella banker. Tillsammans kan de plocka ihop ett så fördelaktigt investeringspaket som möjligt. För att Ekofonden ska vara med och bekosta

ett projekt krävs att miljöeffekterna ska vara påtagliga och mätbara.

En polsk kommun (eller ett privat företag) kan vända sig till Ekofonden och få reda på vilka utländska företag som kan leverera den produkt de vill ha. Svenska små- och medelstora miljöföretag har varit mycket aktiva för att marknadsföra sig hos de polska kommunerna. Detta har gjort att återflödet från det svenska biståndet varit klart större än de svenska insatserna, vissa år upp till dubbelt så stort.

Svenska ambassaden i Warszawa har aktivt verkat för att hjälpa svenska företag. Så har man t.ex. arrangerat resor till Sverige för Ekofondens personal för att studera svenska miljölösningar, t.ex. förnyelsebara energikällor eller vattenrening.

En typisk insats, som blev resultat av en studieresa till Sverige, är ett projekt att använda halm som bränsle för uppvärmning i staden Luban, en

beställning som gick till ett svenskt företag.

Genom biståndet har svenska företag inom miljö- och energisektorn fått mycket gott rykte i Polen och Polen har blivit en viktig marknad för dem. Många svenska företag söker aktivt upp kommuner, tar reda på vad de behöver och föreslår lösningar. Ett sådant är Energo Gotland, ett företag som bildats av Gotlands Energi för att kunna arbeta effektivare på den polska marknaden i samverkan med Ekofonden. Polackerna å sin sida, är mycket måna om att få de allra senaste lösningarna och vet att de svenska företagen ligger i framkanten av den nya teknologin. Dessutom står det i Ekofondens regler att den ska stödja den nyaste tekniken på miljö- och energiområdet.

Fonden stödjer även naturvårdsprojekt och projekt som syftar till att bevara den biologiska mångfalden.

Ett aktuellt miljöproblem i Polen är sophantering. Sopbergen växer och kommunerna vet inte hur man ska hantera dem. Det är ett område där svenska företag har stor erfarenhet eftersom Sverige har arbetat med samma problem under de senaste decennierna. Möjligheten för svenska företag att få order är därför stor.

Ekofonden i Polen har blivit en attraktiv modell för många andra länder med stora skuld- och miljöproblem. Att byta skulder mot miljö ger vinster för alla som deltar. Sverige gynnas både genom att svenska företag får en ingång till en viktig marknad i grannlandet Polen och genom att förbättringarna i den polska miljön också når oss, genom Östersjön och genom luften.

Mer information från Exportrådet, Svensk-Polska handelskammaren eller Hans Andersson, hans.andersson@foreign.ministry.se

Att halvera fattigdomen i världen till år 2015 är vår tids största utmaning. Det kräver samarbete och uthållighet. Samarbetsländerna ansvarar för sin utveckling. Sida förmedlar resurser och utvecklar kunskap och kompetens. Det gör världen rikare.

STYRELSEN FÖR INTERNATIONELLT
UTVECKLINGSSAMARBETE

105 25 Stockholm
Besök: Sveavägen 20
Telefon: 08-698 50 00
Telefax: 08-698 56 15